

- моделі ідеальні, матеріалізовані (наприклад тексти) і матеріальні.
- До складу культури включають не тільки ідеї, але і їхнє втілення в інституціях, практиках і артефактах, а також носії цих ідей.
- У змісті всіх моделей, що становлять людську культуру, так чи інакше відбиваються особливості ідеальних моделей, представлених у свідомості людей, а саме: *знання* - ієрархічно структурована інформація про системи (можуть існувати у вербальній, образній або змішаній формі); *рефлексивність*; *значення* (налаштованість знань до комунікації з іншими людьми (і із самим собою як іншим), *смисли*, які відбивають, зв'язаність цих знань із властивими індивідові потребами різного рівня від вітальних до вищих духовних.

Власенко С.Б.,

кандидат психологічних наук, викладач
кафедри психології та педагогіки
ІННПІ НАВС

ДО ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ З ОБМЕЖЕННЯМИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Станом на сьогодні проблема правового виховання громадян України постає надзвичайно гостро у зв'язку з тим, що правова обізнаність створює підґрунтя для формування суспільної та особистісної правосвідомості, стає основою правової культури населення, сприяє створенню стійкої системи моральних норм та цінностей для кожної особистості.

Зважаючи на те, що найбільш сенситивним для формування правової культури дитини є період шкільного навчання, а саме – підлітковий та ранній юнацький вік, особливого значення проблема правового виховання набуває для осіб з психофізичними порушеннями. Більшість дітей, що мають вади фізичного та (або) розумового розвитку, отримують середню освіту у спеціальних загальноосвітніх школах-інтернатах. Мікросередовище школи-інтернату обмежує соціалізацію таких дітей та створює перешкоду на шляху втілення теоретичних знань у практику, призводячи до їх схематизму, вербалізму та формальності.

Вивченням особливостей правового виховання та процесу становлення правосвідомості осіб з особливими потребами займалися: Л. Виготський, О. Дмитрієва, О. Кавінська, В. Лапшин, О. Ляшенко, М. Панов, В. Синьов, Є. Синьова та ін.

Аналіз досліджень особливостей правового виховання, проведений з точки зору спеціальної психології та корекційної педагогіки, надає змогу

зробити висновки щодо залежності ефективності виховного впливу на особистість від нозологічної форми, глибини та структури дефекту, часу його виникнення. Наслідком порушення ефективності виховного впливу є виникнення наступних особливостей формування правової культури особистості з психофізичними порушеннями: 1) низький рівень правової освіти, пов'язаний як із зовнішніми, так і з внутрішніми чинниками; 2) поверхневність правових знань, порушення їх зв'язку з реальністю; 3) неможливість переносу правових знань у нову ситуацію; 4) порушення здатності самостійно відстоювати власні права.

Окрім загальних особливостей формування правової культури у осіб з особливостями життєдіяльності дослідники виділяють спеціальні закономірності, які мають тісний взаємозв'язок з типом психофізичного порушення. Зокрема для підлітків із легкою розумовою відсталістю характерним є вибіркове ставлення до виконання норм права, яке має залежність від зовнішніх та внутрішніх чинників. Дослідники (В. Васильєв, В. Лапшин, В. Синьов та ін.) зазначають, що особи даної категорії найбільш сприятливі до негативного стороннього впливу та схильні до проявів психопатоподібної асоціативної поведінки, саме з даних причин вони часто виступають суб'єктами правопорушень.

Глухі та слабочуючі підлітки не завжди проводять себе у відповідності до вимог правових норм, що є наслідком недостатності життєвого досвіду та неможливості чи значного утруднення вербального сприймання.

Особі з глибокими зоровими порушеннями мають невисокий рівень правової культури, що пов'язано зі схематичністю та формальністю правових знань та неможливості їх застосування в процесі практичної діяльності.

Зазначимо, що підлітки з обмеженнями життєдіяльності, незалежно від виду психофізичного порушення, визнають пріоритет права та мають стійке переконання щодо необхідності вивчення правових норм.

Аналіз літературних джерел дозволяє виділити основні засоби, що сприяють покращенню ефективності правового виховання підлітків з обмеженнями життєдіяльності. До таких належать: 1) адаптація методики правового виховання у відповідність до особливостей сприймання певної категорії осіб; 2) вироблення активної позиції підлітків у правовій сфері; 3) розробка та впровадження спеціальних навчально-корекційних курсів та тренінгових занять, спрямованих на формування та розвиток складових компонентів правової культури: емоційно-ціннісного, практичного, інтелектуального; 4) проведення позаурочної роботи, спрямованої на покращення ефективності правового виховання; 5) використання великої кількості наочності у процесі навчальної та позанавчальної діяльності.

Таким чином, ефективність правового виховання підлітків з порушенням життєдіяльності має залежність від особливостей фізичного та (або) інтелектуального дефекту. Здійснення своєчасного цілеспрямованого психолого-педагогічного корекційного впливу є основною умовою успішного правового виховання даної категорії осіб.

Вовк В.М.,

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри філософії права та
юридичної логіки НАВС

РЕФОРМИ І ПОЗИТИВНЕ ПРАВО

Сьогодні лексема «реформи» швидше є загальним місцем у політико-правовій сфері і публіцистиці, аніж науковим терміном. Вона (лексема) стала «затертою монетою», даниною моді і політичній ситуації, аніж відображенням реалій політико-правової дійсності. Так уже повелося у суспільстві, що мода є на все: одяг, манери, вживання термінів і понять, направленість критики і поклоніння ідолам. Навіть побіжне ознайомлення із соціальними реаліями України дозволить прийти до висновку – про реформи говорять усі, покладаючи на них нечувані надії і сподівання.

Перш ніж перейти до викладу основного матеріалу, слід вказати на те, що поняття «реформ» може бути використане лише у сфері позитивного права. Відповідь на це питання таїться у самій природі позитивного права. Теорія позитивного права, вироблена ще в XVII столітті, знайшла своє продовження у наступних поколіннях правознавців як теорія, яка зуміла звести істину і дійсність права до законодавчого припису державної влади. Позитивне право є *силою*, що дозволяє зайняти йому місце в «реальному ряді», що призводить до трактування позитивного права як юридичного автоматизму: воно носить формальний характер в межах окремої держави, воно не вічне, має часові обмеження, які окреслюються моментами відміни чи заміни норм новими, воно знаходить виправдання для себе у обґрунтуванні себе як показника автономної самоорганізації громадянських суспільств, які регулюються природним законом самозбереження людей. Норми позитивного права є штучними, створеними людьми, а тому є відносними, з яскраво вираженим суб'єктивним характером. Вони мінливі, умовні, інколи носять характер «подвійної шкали цінностей», вони повністю утилітарні, тобто позбавлені трансцендентності. Такі вони є засобом для підкорення однієї групи іншій. Саме тому про реформи можна говорити лише щодо позитивного права, натомість норми природного права залишаються поза